

Налог супервизора о заштити слободе вјероисповијести у вези са одржавањем наставе вјеронауке и радним статусом вјероучитеља у јавним школама Дистрикта Брчко

У складу са овлаштењима која су ми дата ставовима 8, 10, 11, 13, 36 и 37 Коначне одлуке од 5. марта 1999. године и ставом 11. Анекса Коначне одлуке од 19. августа 1999. године који је донио Арбитражни трибунал за спор око међуентитетске линије разграничења у области Брчког;

Подсјећајући да се чланом ИИ, став (3) (г) Устава Босне и Херцеговине, који је уједно и Анекс 4 Општег оквирног споразума за мир, успостављају слобода мисли, савјести и вјере као основна права и да се њиме не утврђује ниједна званична вјера или вјере Босне и Херцеговине, која је званично секуларна држава састављена од три конститутивна народа и осталих;

Изражавајући забринутост због опште тенденције која се појавила у Босни и Херцеговини, а поготово у Дистрикту Брчко, према којој су часови вјеронауке, који се нуде као факултативан предмет у јавним школама, из више разлога у све већој мјери попримили карактер обавезног предмета, што се може примјетити по скоро стопроцентној стопи похађања наставе у Дистрикту Брчко која се иначе заснива на добровољном присуству .

Надаље изражавајући забринутост што се обезбјеђивањем новца пореских обвезника и обезбјеђивањем просторија јавних школа Дистрикта без плаћања накнаде у сврху одржавања наставе вјеронауке само за одређене вјерске заједнице, у тренутном начину одржавања наставе вјеронауке заправо постиже ефекат да се тим одређеним вјерским заједницама придају обиљежја званичних вјера, чиме се друге вјерске заједнице или они који не практикују или се не придржавају вјерских обичаја искључују и наноси им се штета на начин који се може сматрати дискриминаторским те се као такав може законски и уставно оспорити и који може довести у питање слободу вјероисповијести и савјести у Дистрикту Брчко;

Изражавајући додатну забринутост због чињенице да тренутни начин одржавања наставе вјеронауке има потенцијал да створи финансијску и политичку зависност између власти и одређених вјерских заједница што потом може да доведе до могућег подређеног положаја једних у односу на друге што је на штету и једних и других;

Изражавајући озбиљну забринутост због вјеродостојних извјештаја из других школских система у Босни и Херцеговини да је избор ученика који се тиче учешћа у настави вјеронауке, при упису у средње школе и рачунање оцјена у просјечну оцјену ученика постало основ за дискриминацију оних који не учествују у тој настави;

Изражавајући ријешеност да спријечим успостављање такве дискриминације у Дистрикту Брчко;

Изражавајући захвалност што су ми представници три највеће вјерске заједнице у Дистрикту Брчко скренули пажњу на потребу да се статус вјероучитеља и вјеронауке у јавним школама Дистрикта Брчко прецизније дефинише те да би то дефинисање требало да доведе до побољшања у одржавању факултативне наставе вјеронауке;

Изражавајући увјереност да су вјерске заједнице и вјероучитељи у Дистрикту Брчко посвећени промовисању и његовању мултиетничког карактера Дистрикта те да су свјесни своје одговорности да науче ученике да прихвате и поштују све вјере и оне који не практикују или се не придржавају вјерских обичаја у духу толеранције и помирења;

Уважавајући чињеницу да је Босна и Херцеговина путем Темељног уговора између Босне и Херцеговине и Свете столице и његовог додатног протокола и путем Основног уговора између Српске православне цркве и Босне и Херцеговине, оба издата у Службеном листу Босне и Херцеговине под бројевима 10/07 и 06/08

тим редом, прихватила обавезе да обезбиједи и регулише одржавање наставе вјеронауке у јавним школама;

Сматрајући да би због непостојања споразума са Исламском заједницом у Босни и Херцеговини, а у сврху овог налога супервизора, по аналогији такође требало примијенити релевантне одредбе поменутих уговора које се односе на вјероучитеље Ислама и вјеронауку о Исламу као факултативном предмету у Дистрикту Брчко;

Позивајући се на Оквирни закон о основном и средњем образовању у Босни и Херцеговини објављеном у Службеном листу Босне и Херцеговине бр. 18/03 и на Закон о образовању у основним и средњим школама Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине објављен у Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине бр. 10/08 који не садржи никакве посебне одредбе о вјероучитељима;

Позивајући се такође на права и слободе наведене у Европској конвенцији за заштиту људских права и основних слобода и њене протоколе које је Босна и Херцеговина ратификовала 12. јула 2002. године, који се непосредно примјењују у Босни и Херцеговини и имају приоритет у односу на све друге законе, у складу са чланом ИИ, став (2) Устава Босне и Херцеговине;

Имајући у виду Универзалну декларацију о људским правима, Међународни пакт о грађанским и политичким правима односно о економским, социјалним и културним правима, Декларацију о правима лица која припадају националној, етничкој, вјерској и језичкој мањини, као и друге инструменте људских права који су извор инспирације садржан у преамбули Устава Босне и Херцеговине;

Надаље имајући у виду Смјернице из Толеда о учењу о вјерама и вјеровањима у јавним школама које је припремило Савјетодавно вијеће експерата за слободу вјероисповјести и вјеровања канцеларије Организације за европску безбједност и сарадњу (ОЕБС) за демократске институције и људска права (ОДИХР) (ИСБН 83-60190-48-8), које служе као изворна упутства за земље чланице ОЕБС-а као што је Босна и Херцеговина у доприносу већем разумијевању нарастајуће вјерске разноликости у свијету и све већем присуству религије у јавној сфери живота;

Са циљем да се осигура слобода вјероисповијести и савијести у Дистрикту; испоштују горепоменути споразуми на начин који је у складу са Уставом Босне и Херцеговине, Одлукама Арбитражног трибунала, Статутом Дистрикта Брчко и одговарајућим државним и законима Дистрикта; да се регулише статус вјероучитеља у складу са горепоменутиим; да се побољша начин на који се одржава настава вјеронауке у јавним школама тако да она буде заиста факултативна колико је то могуће;

Констатујући да је 01. септембра 1993. године Босна и Херцеговина ратификовала Конвенцију Уједињених нација о правима дјетета, а у члану 14. став (1) Конвенције се наводи да ће "стране уговорнице поштовати право дјетета на слободу мишљења, савјести и вјероисповијести" и да Дистрикт Брчко, као мултиетничка, демократска јединица локалне самоуправе и као институција Босне и Херцеговине, има исту обавезу да задржи неутралан став и да његује толеранцију и поштовање према дјечи у истој мјери као и према одраслима;

Посебно истичући да је настава вјеронауке строго факултативна и да се заснива на слободној вољи родитеља или законских старатеља ученика и да не смије бити никакве присиле, непосредне или посредне, усмјерене ка родитељима при изражавању њихове слободне воље;

Изражавајући забринутост због чињенице да се факултативни часови вјеронауке одржавају усред редовне наставе, а одговарајућа алтернатива није понуђена те би та чињеница могла у великој мјери имати утицај на избор родитеља или законских старатеља у погледу њиховог избора у вези са факултативном наставом вјеронауке;

Подсјећајући да се горепоменутиим уговорима прописује да су вјероучитељи пуноправни чланови наставног особља и да би требало да имају исти статус, права и обавезе као и било који други наставник запослен у јавним школама Дистрикта Брчко у складу са законом, те да се тиме захтијевају исте стручне и образовне квалификације;

Констатујући да постоји несразмјера у обиму посла неких вјероучитеља између броја наставних сати прописаних законом и педагошким стандардима и нормама и просјечног броја наставних сати које

вјероучитељи заиста одрже, те да би због тога можда била неопходна корекција броја вјероучитеља запослених у школама Дистрикта Брчко;

Након консултација са представницима вјерских заједница и политичким лидерима у Дистрикту Брчко као и релевантним међународним организацијама;

Стога налажем следеће:

1. Вјероучитељи свих вјероисповијести са канонским мандатом надлежних вјерских органа у Босни и Херцеговини, имају исти статус, права и обавезе у јавним школама Дистрикта Брчко као и било који други наставник у складу са законима Дистрикта Брчко.
2. Број вјероучитеља који ће бити запослени у јавним школама Дистрикта Брчко на неодређено вријеме израчунава се на основу броја часова вјеронауке који ће бити одржани и броја радних сати утврђених законом и педагошким стандардима и нормама за све наставнике.
3. У случају да не постоји довољан број вјероучитеља који посједују неопходно факултетско образовање, наставници који испуњавају све друге услове могу бити узети у разматрање да буду запослени на неодређено вријеме уколико су најмање три године узастопно били запослени у Дистрикту Брчко као вјероучитељи. Они морају стећи факултетско образовање у периоду од пет (5) година од дана када овај налог супервизора ступи на снагу, у супротном примјениваће се члан 148, став (3) Закона о образовању у основним и средњим школама у Дистрикту Брчко Босне и Херцеговине.
4. Вјероучитељи, који у исто вријеме обављају дужност свештеника или имама у својим вјерским заједницама и који због тога не могу радити као наставници са пуним фондом часова, биће запошљавани само на рад с непуним радним временом.
5. Вјероучитељи не могу бити директори или замјеници директора јавних школа.
6. Педагошка институција Дистрикта Брчко ће се консултовати са вјерским заједницама како би водили рачуна о и унаприједили педагошко знање, вјештине и стручност вјероучитеља.
7. У јавним школама се не могу обављати вјерски обреди, а вјерска обиљежја могу бити истакнута само током часа и у просторијама које се користе за одржавање наставе вјеронауке, осим ако законом није другачије прописано.
8. Настава вјеронауке у јавним школама неће трајати дуже од једног часа по одјељењу у току једне седмице.
9. Уколико и све док се не уведе секуларни предмет као изборна алтернатива факултативној настави вјеронауке, примјењиваће се следећа ограничења:
 - а. Ниједна оцјена из вјеронауке неће се рачунати у просјечну оцјену ученика.
 - б. Факултативна настава вјеронауке ће искључиво бити у понуди само као први или последњи час смјене или наставе за одјељење, а директори школа ће узети у обзир жеље наставника и родитеља при одређивању када ће ти часови бити одржавани.
10. До 01. јуна сваке године, директори матичних школа ће писменим путем обавјештавати родитеље или законске старатеље ученика да ће се настава вјеронауке одржавати током наредне школске године, да је пријављивање за наставу добровољно као и да непријављивање за наставу неће имати негативне посљедице по ученике. Родитељи ће најкасније до 30. јуна одговорити писменим путем и изразити своју вољу за следећу школску годину.
11. Институције Дистрикта Брчко ће предузети све неопходне мјере како би осигурале спровођење овог налога супервизора.
12. Овај налог супервизора ступа на снагу одмах без даљњих процедуралних радњи.

13. Овај налог супервизора објављује се у Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине на енглеском језику и службеним језицима Босне и Херцеговине. У случају недоследности, верзија на енглеском језику је мјеродавна за све намјене.

др Рафи Грегоријан

супервизор за Дистрикт Брчко

први замјеник високог представника